

• สนิพร มฤคพิทักษ์/เรื่อง •

“สามพรานโมเดล” เป็นชื่อที่ **อรุณ นวราช** กรรมการผู้จัดการ สามพราน ริเวอร์ไซด์ ใช้อธิบายถึงการพัฒนาโซ่อุปทานสินค้าเกษตรอินทรีย์ โดยแบ่งเป็นสามส่วนคือ ดินน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ

ดินน้ำ-เกษตรกรผู้ผลิต **กลางน้ำ**-ช่องทางในการขายได้แก่เว็บไซต์ และอี-คอมเมิร์ซ ส่วน **ปลายน้ำ**-เป็นตลาดขายสินค้า ซึ่งทางโรงแรมได้เปิดพื้นที่เล็กๆ ให้ผู้ซื้อและผู้ผลิตได้พบปะกันโดยตรง ในชื่อ “ตลาดสุขใจ” เมื่อปี 2553 ทั้งยังมีโครงการจะนำตลาดสุขใจสัญจรไปหน่วยงานอื่นๆ อาทิ โรงเรียน โรงพยาบาล

‘สามพรานโมเดล’

ตอบโจทย์ชีวิตเกษตรอินทรีย์

บริษัทเอกชน ฯลฯ

ทั้งหมดนี้ไม่ได้พูดลอยๆ แต่ลงมือทำแล้ว ส่วนที่อยู่ในขั้นเตรียมการคือการขายทางอี-คอมเมิร์ซ เป็นช่องทางให้ผู้ซื้อกับผู้ขายได้ติดต่อกันโดยตรง

อรุณ หรือ “คุณโอ” ไร่เรียนทางด้านวิศวกรรมเคมีจากอังกฤษ ทำงานอยู่ในกรุงเทพฯ สิบกว่าปี ก่อนจะกลับมาสานต่อกิจการโรสการ์เดน (ปัจจุบันคือสามพรานริเวอร์ไซด์) ของมารดา “**สุชาดา ยวบูรณ์**”

คม ชัด ลึก มีโอกาสพบกับผู้บริหารสามพราน ริเวอร์ไซด์ ในโอกาสที่ สำนักงานสนับสนุนสหภาวะองค์กร สสส. โดย **เครือข่ายปฏิบัติการ CSR For Thailand** ได้นำนักศึกษาและอาจารย์ด้านนิเทศศาสตร์ มาศึกษาดูงานด้านซีเอสอาร์ ที่ทำประเด็นเชื่อมโยงเรื่องเกษตรอินทรีย์กับการดำเนินกิจการโรงแรม

คุณโอบอกว่าโดยส่วนตัวเป็นคนใส่ใจเรื่องสุขภาพ จึงอยากได้ผัก ผลไม้ อินทรีย์มาให้บริการลูกค้าที่โรงแรม และเห็นว่าโรงแรมต้องซื้อข้าว ผัก ผลไม้ จากพ่อค้าเดือนละล้านกว่าบาท ซื้อข้าวเดือนละ 3 ตัน ผักอีก 12 ตันเศษ

“เราซื้อจากพ่อค้าคนกลาง ซึ่งไม่เคยรู้เลยว่าสินค้าที่เราซื้อปลูกอยู่รอบๆ ตัวเรา จึงมีแนวคิดจะให้เกษตรกรปลูกส่งให้เรา พอไปคุยกับเกษตรกรเมื่อ 4 ปีที่แล้วถูกต่อต้านมาก เขาระแวงว่าสามพรานจะทำอะไร คอนั่นผมก็งั้นนะ แต่โชคดีมีอาจารย์ท่านหนึ่งเข้ามาช่วย อาจารย์ทำเรื่องชุมชนมาก่อน ปรากฏว่าภาครัฐเข้าไปสนับสนุนเรื่องเกษตรอินทรีย์หลายโครงการแล้วปล่อยเกาะเขาได้งบประมาณมาแล้วก็สร้างครึ่งๆ กลางๆ ไม่ช่วยอย่างจริงจังต่อ

เนื่อง ทำให้ชาวบ้านมีความคิดกับเราในแง่ลบ เราคุยกับชาวบ้านหลายครั้งมาก รู้ว่าเขายากจะเปลี่ยนเคมีเป็นอินทรีย์ แต่เขาไม่มีตลาด”

“ผมบอกว่ามีคนอยากกินผักผลไม้ อินทรีย์เยอะ แต่พวกคุณไม่เคยเจอ ผมก็เลยเปิดตลาดสุขใจนาร่องเมื่อ 3 ปีที่แล้ว ตลาดนี้จะเป็นจุดเริ่มต้นที่จะโน้มน้าวให้เกษตรกรหันมาปลูกอินทรีย์...ตลาดสุขใจ เป็นสิ่งที่เราภูมิใจ ในช่วงแรกไม่ค่อยมีคน เราก็อพยายามโปรโมท ตอนนี้นำได้มีคนมาเที่ยวประมาณ 800-900 คน มีเงินหมุนเวียนให้แก่พ่อค้า แม่ค้า ประมาณเดือนละ 3 หมื่นบาท ขายเฉพาะเสาร์อาทิตย์เดือนละ 8 วัน”

โดยยอดขายและจำนวนคนมาเที่ยวเพิ่มขึ้นทุกปี โดยเฉพาะปี 2555-2556 กระโดดขึ้นเป็น 70% เป็นตัวชี้วัดว่า 1) คนมีความเชื่อมั่นในแบรนด์ 2) คนหันมาบริโภคอินทรีย์มากขึ้น ซึ่งก็เป็นโอกาสของเกษตรกร สำหรับพ่อค้าแม่ค้าที่ขายผักผลไม้อยู่ 14 ราย

อำเภออเนกนิคม นี่คือการให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวได้นิเทศ แต่สิ่งสำคัญที่สุดคือการตลาดใหม่ๆ ให้แก่ข้าพพลายเช่นใหม่ ที่เราสามารถขายตรงให้แก่ผู้ผ่านพ่อค้าคนกลางหรือว่าปัจจุบันฝ่ายจัดซื้อวัตถุดิบจากเกษตรกรโดยร้อยเปอร์เซ็นต์แต่คำว่าว่า “เราซื้อข้าวเดือนละ

เลยแล้วก็ไม่เชื่อด้วย เพราะบอกท่านว่า เรื่องเกษตรอินทรีย์ถ้าไม่เชื่อก็อย่าทำ เพราะมีผมโน้มน้าวให้เขามาทำ ผมเป็นเรื่องที่ไม่ยากเลย ถ้าอินทรีย์คือการรักษาสมดุล

และมีเพื่อนเป็นเครือข่ายประมาณ 60 ราย ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายที่ทางบริษัทจะพัฒนาให้เป็นเกษตรอินทรีย์ต่อไป

“ปีนี้เป็นปีที่สองที่เราได้ทุนจาก สสส. และ สกว. มาพัฒนา ปีที่แล้วเราทำในเชิงรุกไปแล้ว 3 วัน 2 คืน ให้มานอนที่นี้ เกษตรกร 500 รายมาเจอกัน รุ่นละ 60 คน ได้อาจารย์จาก ม.เกษตร บางเขน กรมวิชาการ เกษตร ช่วงเช้าฟังบรรยาย ช่วงบ่ายทำเวิร์กช็อป วันสุดท้ายก็พาไปศูนย์อเนกนิคม ผมมองดูแล้วจาก 500 คน จะมีตัวจริงแค่ 200-250 มาปีนี้เราเปลี่ยนแผน โฟกัสทำแค่ 120 คน เป็นเกษตรกรที่เริ่มหันมาทำเกษตรอินทรีย์แล้ว เราจะดึงเขาเป็นเกษตรกรนำร่อง เพื่อคนเหล่านี้จะไปพัฒนาในพื้นที่ของเขา อาจจะไปปลูกข้าว ซึ่งทุกคนจะอยู่ใน จ.นครปฐมหมด โดยโครงการดีๆ ที่เราได้ทุนก็คือโครงการพัฒนาโซ่อุปทานสินค้าอินทรีย์ใน อ.สามพราน ซึ่งเราคิดว่าควรพัฒนาทั้งไร่ครบ ทั้งผู้ปลูก ผู้บริโภค และตรงกลางคือเรื่องโลจิสติก เราจะมองอะไรที่เป็นข้อติดขัดไม่ได้...”

“โครงการสุดท้ายเราได้ทุนจากนวัตกรรมแห่งชาติ เป็นโครงการที่ผมภูมิใจที่สุด ทำคุณงามความดีเกษตรอินทรีย์ เรียกว่าเป็นแห่งแรกของโลก คุณแม่ผมบอกว่าย่ำทำ

อรุณ นวราช

ได้การ...
นานา...
เขาทำ...
ว่าไม่

ภาครัฐยังไม่สนับสนุนเกษตรกรอินทรีย์

“เราพยายามจะยกระดับอำเภอสามพราน ให้เป็นอำเภอออร์แกนิก นี่คือการรวมที่เราต้องการให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่เชิงเกษตร เชิงนิเวศ แต่สิ่งสำคัญที่สุดเราจะแนะนำช่องการตลาดใหม่ๆ ให้แก่เกษตรกร เป็นซัพพลายเชนใหม่ ที่เราคิดว่าเกษตรกรสามารถขายตรงให้แก่ผู้บริโภค โดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลางหรือว่าผ่านน้อยที่สุด”

ปัจจุบันฝ่ายจัดซื้อของโรงแรมชื่อดังติดบิจากเกษตรกรโดยตรง แม้ยังครบร้อยเปอร์เซ็นต์แต่คาดว่าในปีนี้จะครบถ้วน “เราซื้อข้าวเดือนละ 3 ตันจากกลุ่ม

ไร่จึง ซึ่งอยู่ห่างจากผมแค่ 15 นาที แล้วกลุ่มนี้เลิกทำข้าววนครชัยศรีมานานแล้ว ราคาที่ผมจ่ายให้แก่พ่อค้าคนกลางตันละ 3-4 หมื่นบาท ซึ่งเป็นข้าวปกติ ถ้าผมซื้อข้าวอินทรีย์จากเกษตรกรในราคา 2-2.5 หมื่นบาทต่อตัน เขาก็แปปปั๊วะ พนักงานก็จะได้ซื้อข้าวแหล่งนี้ด้วย ส่วนผักกำลังคุยกับกลุ่มทับหลวง ผลไม้เราซื้อจากคลองจินดา (ทั้งหมดอยู่ใน จ.นครปฐม) อีกหน่อยผมสามารถบอกลูกค้าได้ ผัก ผลไม้ ข้าว มาจากแหล่งผลิตไหน มันเป็นคนค่าที่คนกรุงเทพฯ ขาดหายไป เราซื้อของจากซูเปอร์มาร์เก็ต ไม่รู้เลยว่าทางเขามาจากไหน นี่คือโครงการที่เราจะพัฒนาทั้ง

โซ่อุปทานที่เราได้ทุนจาก สสส.”

“ตอนนี้มีเกษตรกรรุ่นใหม่ที่จบปริญญาตรี อยากทำเกษตรอินทรีย์ แต่ไม่สามารถเข้าถึงตลาด เราต้องไปบอกเขาว่าสิ่งที่คุณทำมีค่า เอาโมเดลไปให้เขาดูด้วยว่ามันเป็นรายได้ที่ดี แล้วคุณก็มีอิสระ...เราเข้าไปวางแผนให้เกษตรกร เช่น ขายให้โรงแรม 50% ส่งออก 20% ส่วน 30% ขายตลาด นี่คือสิ่งที่สำคัญ ผมมองว่าภาครัฐยังไม่มี การสนับสนุนเกษตรกรอินทรีย์ บอกควีวิธีการทำปุ๋ย หรืออื่นๆ แต่ไม่มีการวางแผน ในการเชื่อมตลาด ผมเข้าใจว่ามีทางเลือกเยอะ ส่งออกเป็นทางหนึ่ง แต่ในไทยตอนนี้ก็ขายกันไม่ไหวแล้วครับ”

เลยแล้วก็ไม่เชื่อด้วย เพราะท่านปลูกกุหลาบมาตั้งแต่ปี แต่ผมบอกท่านว่า เรื่องเกษตรอินทรีย์มันต้องเกิดขึ้นจากความศรัทธา ถ้าไม่เชื่อก็อย่าทำ เพราะมันจะไม่เกิด ผมเห็นจากเกษตรกรที่ ผมโน้มน้าวให้เขามาทำ ผมเห็นแววดาวว่าเขาสามารถทำได้ ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่ยากเลย ถ้าเข้าใจความสมดุลของธรรมชาติ เกษตรอินทรีย์คือการรักษาสมดุลของธรรมชาติ”

ไม่เฉพาะแค่กุหลาบ สามพราน ริเวอร์ไซด์ ยังมีสวนอินทรีย์ของตนเองขนาด 30 ไร่ ซึ่งอยู่ใกล้ฝั่งแม่น้ำท่าจีน โดยปลูกผักป้อนโรงแรมได้ 60 กก.ต่อ 5 วัน หรือเดือนละ 400-500 กก. ต้องทำแปลงใหม่ทุก 5 วัน โดยห่ออาหารในโรงแรมใช้ผักเดือนละ 2 ตัน

“สามสามพรานจะเหมือนเป็นห้องทดลองที่มีชีวิต ส่วนสวนอินทรีย์ปลูกโน้น เราปลูกผักเป็นแปลงๆ มีการทดลองใช้น้ำหมักต่างๆ ส่วนตัวโมเดลของกุหลาบอินทรีย์ มันน่าสนใจถ้าทำได้

จริงๆ เพราะน้ำมันหอมระเหยของ

กุหลาบขายกันก็โลกรั้มละ 3 แสนบาท ถ้าดีตลาดได้ ตอนนีตลาดน้ำมันหอมระเหยที่เอาไปใส่ในเครื่องสำอางของฝรั่งเศสราคาแพง ส่วนมากเอามาจากบัลแกเรีย อิหร่าน กุหลาบมอญเราหอมที่สุดแล้วครับ เป็นกุหลาบท้องถิ่นที่ดี ที่ยังไม่มีใครเคยลองใช้ ตอนนีเราทำเป็นชาก่อน”

สามพราน ริเวอร์ไซด์ มีพนักงาน 450 คน พื้นที่ 170 ไร่ ซึ่งได้รับการรับรองตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์นานาชาติ (IFOAM) บางคนมองว่างานที่ เขาทำอยู่นี้คือซีเอสอาร์ ผู้บริหารหนุ่มซีแองว่าไม่ได้ตั้งใจ เพราะไม่มีผลกำไรเหลือพอ

จะทำแบบนี้

“สิ่งที่เราทำเชื่อมโยงกับชุมชน มันเป็นเรื่องชีวิต แยกที่เข้ามาไม่ว่าจะเป็นเพื่อสัมมนา มารับประทานอาหาร ดูโชว์ หรือมาเที่ยวแค่นี้ก็ชั่วโมง จะมีส่วนร่วมกับชีวิตของเรา มาเห็นวิถีชีวิตที่เราดำเนินต่อไปเรื่อยๆ ซึ่งเป็นชีวิตแบบไทยริมสายน้ำ ทำให้เขาเข้ามามีส่วนร่วมกับการมากกว่า”

บริษัทเอกชนโดยอยากทำซีเอสอาร์ที่ยั่งยืน ทางมูลนิธิสามารถเป็นตัวเชื่อมโยงให้ เช่น โรงเรียนแถบนี้มีโครงการของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในเรื่องอาหารกลางวัน โรงเรียนค่อนข้างยากจนมีแค่ระดับชั้น ป.6

“ปีนีเราซื้อทุนจาก สสส. เราสนับสนุน 10 โรงเรียนเพื่อทำเป็นโรงเรียนนาร่อง ซึ่งผมนำพนักงานครึ่งละ 40 คน ไปช่วยทำดิน ทำแปลง โรงเรียนต้องการปัจจัยพวกชีวภัณฑ์ เมล็ดพันธุ์ต่างๆ ทาง สสส.ให้มาซึ่งอาจจะหมดไป แต่บริษัทสามารถเข้ามาช่วยต่อได้โน้มน้าของเมล็ดพันธุ์ บริษัทสามารถพาพนักงานมาทำเรื่องซีเอสอาร์”

“การทำซีเอสอาร์หลักๆ คือ เราออกไปช่วยเขา แต่จริงๆ แล้วมันย้อนกลับมาหาเราเอง อย่างบริษัทเราออกไปช่วยเกษตรกร ก็ได้ผักผลไม้ดีๆ กลับมา ผมได้แหล่งสมุนไพรมาทำแปรรูป พนักงานรู้สึกดีที่ได้ออกไปช่วยคนในเรื่องวิถีชีวิตคือการปลูกผัก เป็นการเข้าใจวิถีชีวิตที่ง่ายที่สุด ถ้าเข้าใจวงจรของชีวิต ตรงนี้แหละที่ทำให้คุณเข้าถึงความสุขได้ แล้วก็ก็จะกลับมาสู่อองค์การแห่งความสุข ซึ่งความจริงคือเรื่องเดียวกันหมด”

“ในอนาคตเรากำลังดูเรื่องแอฟ ทุกคนสามารถซื้อตรงกับเกษตรกรได้เลย สิ่งที่เราอยากทำคือสิ่งคู่ปลูกกับผู้ซื้อโดยไม่ต้องผ่านใคร ผู้ซื้อสามารถดูได้แบบวันต่อวัน ยกตัวอย่าง มีคนนึงบอกเราว่า อยากซื้อผักวันนี้ต้องวิ่งไปที่เลมอนฟาร์ม พอดกเย็นรถติดก็ไม่ได้ไป แต่คุณก็สามารถซื้อตรง สินค้าส่งถึงบริษัท ซึ่งมันก็จะสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านกับเกษตรกรกับคนในเมือง เป็นการสร้างสังคมที่ดีขึ้น”

